

GEVARIEERDE CONCEPT-CONTEXTVRAGEN

In het pilotexamen vwo van 2016 (1e tijdvak)¹ werden vragen over de machtsverhoudingen in de wereld gekoppeld aan de VN-vredesmissie in Mali. Dit artikel bespreekt aan de hand van die opgave een aantal verschillende typen vragen in de nieuwe pilotexamens.

COEN GELINCK & LIEKE MEIJS

Nederlandse militair die deel uitmaakt van de VN-vredesmissie in Mali, MINUSMA
(foto: Ministerie van Defensie)

Het hoofdconcept *verhouding* en de kernconcepten die daarin centraal staan worden in domein C van de vwo-syllabus gekoppeld aan de context *machtsverhoudingen in de wereld*. Van leerlingen wordt in deze examenopgave niet alleen kennis over de hoofd- en kernconcepten verwacht, maar ook kennis over de context *machtsverhoudingen in de wereld*. Daarnaast wordt in deze examenopgave extra kennis over een meer specifieke context aangeboden. In de inleiding op de opgave krijgen leerlingen meer informatie over de problemen in Mali en het doel van de VN-missie. In het bronnenboekje staan twee kaartjes waardoor leerlingen weten waar Mali ligt en wat onder de Sahelzone wordt verstaan. In de opgave moeten leerlingen hun kennis van de concepten op een bekende context (*machtsverhoudingen in de wereld*) en op een onbekende context (Mali) toepassen. De opgave bevat echter ook een vraag waarin geen *conceptkennis* wordt gevraagd.

VRAAG OVER TWEE CONTEXTEN

Bij vraag 11 moeten leerlingen argumenten geven voor de verlenging van de missie in Mali op basis van verschillende uitgangspunten van het Nederlands buitenlandbeleid. De vraag doet geen beroep op kennis van hoofd- en kernconcepten. Wel moeten leerlingen de in hun lessen opgedane kennis over de context *Machtsverhoudingen in de wereld* (de uitgangspunten van het Nederlands buitenlandbeleid) koppelen aan de context van deze examenopgave: de VN-vredesmissie in Mali. Daarnaast bevat de opgave verschillende andere soorten vragen waarin de concept-contextbenadering beter herkenbaar is. Drie voorbeelden:

1. Vraag over de specifieke context, waarbij kennis van een concept wordt verondersteld.

Vraag 13 luidt: 'Geef met behulp van de *law of anticipated reactions* een verklaring voor de beslissing van Nederland om een bijdrage aan de VN-vredesmissie in Mali te leveren. Gebruik in je antwoord een voorbeeld uit tekst 4'.

In de syllabus wordt uitgelegd dat macht ook wordt uitgeoefend als dat niet zichtbaar is in besluitvorming. Als landen een bepaalde reactie van andere landen met meer macht verwachten, zullen zij daar in hun gedrag al rekening mee houden. Die onzichtbare werking van macht kan een rol bij het Nederlandse besluit hebben gespeeld: door mee te doen aan de missie werd een te verwachten negatieve reactie van grote mogendheden voorkomen. De *law of anticipated reactions* is kritiek op de besluitvormingsmethode waarmee wetenschappers de macht van staten in kaart proberen te brengen. Het kernconcept *macht* wordt in deze vraag niet genoemd, maar leerlingen kunnen alleen het juiste antwoord geven als ze uitleggen op welke manier macht - vanuit de visie van deze wet - een rol in de Nederlandse besluitvorming over Mali kan hebben gespeeld.

2. Vraag waarin leerlingen kernconcepten van het hoofdconcept *verhouding* op een specifieke context moeten toepassen.

Bij vraag 16 moeten leerlingen de situatie in Mali en de bijdrage van Nederland aan de VN-missie in Mali beschrijven met kernconcepten van het hoofdconcept *verhouding*, zonder de kernconcepten *macht* en *sociale ongelijkheid* te gebruiken.

Uit het antwoordmodel en een aanvullende reactie van het College voor Toetsen en Examens (CvTE) na de examenbesprekingen blijkt dat leerlingen de kernconcepten *gezag*, *samenwerking* en *conflict* konden gebruiken. In het antwoord moeten de leerlingen de relevante elementen uit de omschrijving van die kernconcepten gebruiken om de situatie in Mali te beschrijven.

3. Vraag waarin leerlingen kernconcepten van andere hoofdconcepten op een specifieke context moeten toepassen.

Bij vraag 17 blijkt dat in de context Mali ook kernconcepten kunnen worden toegepast die bij het hoofdconcept *vorming en binding* horen. Leerlingen moeten beargumenteren of Mali als een natie staat kan worden beschouwd, gebruikmakend van de kernconcepten *cultuur* en *identiteit*. De kandidaten moeten al weten wat een natie staat is, omdat die kennis deel uitmaakt van de - in de syllabus beschreven - context *machtsverhoudingen in de wereld*. ♦

Noot

- http://www.cito.nl/onderwijs/voortgezet%20onderwijs/centrale_examens/schriftelijke_examens_havovwo/examens_havovwo_2016/vwo_ce_tv1